

კვლევაზე ორიენტირებული პროექტები – მოსწავლეთა თვითრეალიზაციის საუკეთესო საშუალება

ავტორი [მაია ფირჩხაძე](#)

XXI საუკუნე სწრაფად ცვალებადი პედაგოგიური ტექნოლოგიების ეპოქაა. ამ ტექნოლოგიებიდან გამოირჩევა პროექტების მეთოდი. ის არ არის ახალი პედაგოგიური პრაქტიკისთვის, მაგრამ დღესდღეობით მას მიიჩნევენ ყველაზე ეფექტურ მეთოდად, რომელსაც შეუძლია მოსწავლის უნარების მაქსიმალური გათვალისწინება და შესასწავლ მასალასთან ადაპტაცია. ის საშუალებას აძლევს მოსწავლეს, დამოუკიდებლად ააგოს თავისი ცოდნა, შეივსოს ინფორმაციის დეფიციტი, გამოთქვას ჰიპოთეზები, დაადგინოს მიზეზშედეგობრივი კავშირები, შექმნას საკუთარი შემოქმედებითი პროდუქტი და მიიღოს მისგან მაქსიმალური სარგებელი.

ისტორიის სწავლებისას გამოიყენება სხვადასხვა ტიპის სასწავლო პროექტები, რომელთაგან თითოეული კონკრეტულ საგანმანათლებლო მიზნებსა და ამოცანებს არის მორგებული. ესენია:

- **კვლევითი პროექტები (თემატური, საარქივო და ადგილობრივი ისტორიის კვლევა);**
- **კულტურული პროექტები;**
- **ბიოგრაფიული პროექტები;**
- **როლური/თეატრალიზებული თამაშები;**
- **თანამედროვე ტექნოლოგიების გამოყენებაზე ორიენტირებული პროექტები;**
- **თანამედროვე პრობლემების ისტორიული ანალიზი;**
- **ინტეგრირებული პროექტები;**
- **სამუზეუმო პროექტები და სხვ.**

ასეთ პროექტებზე დაყრდნობით მოსწავლეები სწავლობენ ისტორიულ ფაქტებს, ივითარებენ კვლევით, ანალიტიკურ, კრეატიულ, კომუნიკაციურ უნარებს. პროექტები ძალზე ფასეულია ღირებულებითი განათლების კუთხითაც.

აღნიშნული პროექტებიდან ისტორიის გაკვეთილებზე, ეფექტიანობის თვალსაზრისით, გამორჩეულია კვლევითი პროექტები. ამაში მოიაზრება:

- **თემატური კვლევა –** კონკრეტული ისტორიული პერიოდის, მოვლენების, პირების ან კულტურის დეტალური კვლევა;
- **საარქივო მასალების კვლევა –** ისტორიული დოკუმენტების, ფოტოებისა და არტეფაქტების შესწავლა;

- **ადგილობრივი ისტორიის კვლევა, რაც საინფორმაციო პროექტის ტიპის კვლევაა და მიზნად ისახავს** ადგილობრივი, კონკრეტული ისტორიული მოვლენებისა და ობიექტების გამოკვლევას და მათი მნიშვნელობის გაგებას.

გთავაზობთ კვლევითი პროექტის ნიმუშს ისტორიის საგნობრივი კურსიდან, რომელიც ორიენტირებულია ადგილობრივი ისტორიის კვლევაზე და ხელს უწყობს მოსწავლეების ფართოდ ინფორმირებას კონკრეტულ საკითხზე; ასევე ორიენტირებულია ღირებულებით განათლებასა და სამოქალაქო კომპეტენციების ამაღლებაზე.

კლასი – IX

თემა – ახალი დრო (საქართველო და მსოფლიო XVII–XIX საუკუნეებში)

საკითხი – რუსული კოლონიური პოლიტიკა საქართველოში

პროექტის დასახელება – გერმანული დასახლებები საქართველოში

პროექტის ტიპი – ადგილობრივი ისტორიის კვლევა

პროექტის მიზანი – საქართველოს ტერიტორიაზე გერმანული დასახლებების ისტორიის გამოკვლევა; მათი კულტურისა და ტრადიციების გაანალიზება; საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკურ და კულტურულ განვითარებაზე მათი გავლენის გაცნობიერება და გააზრება.

მუშავდება ძირითადი სამიზნე ცნებები: წყარო/ინტერპრეტაცია (ისტ. საბ. 1, 2, 5, 6); დრო (ისტ. საბ. 3, 7, 8); სივრცე (ისტ. საბ. 3, 9, 10); საზოგადოება (ისტ. საბ. 7, 8, 10, 11, 12); ძალაუფლება (7, 8, 10, 11, 12); ისტორიული მოვლენა/პროცესი (ისტ. საბ. 4, 5, 6, 8, 9).

პროექტის სტრუქტურა და მიმდინარეობა:

I ეტაპის ამოცანა – კვლევა

ამ მიზნით:

ა) შეისწავლეთ გერმანული დასახლებების ისტორიული კონტექსტი და გერმანელების ჩამოსვლის მიზეზები; ყურადღება გაამახვილეთ რუსეთის კოლონიური პოლიტიკის მიზნებსა და მეთოდებზე საქართველოში XIX საუკუნის დამდეგს;

ბ) გააანალიზეთ კონკრეტულ რეგიონებთან (ქვემო ქართლი, თბილისი, ქუთაისი) მიმართებით გერმანული კოლონიზაციის მნიშვნელობა.

რესურსები:

- ისტორიის სახელმძღვანელო, IX კლასი. მოსწავლის წიგნი. ავტორები: ნატო ახმეტელი, ბესიკ ლორთქიფანიძე, ნათია ფირცხალავა. თბილისი, გამომცემლობა „დიოგენე“, 2020. &23, გვ. 107-109
- საინფორმაციო ბარათები (ბარათი 1, 2, 3, 4, 5, 6)

ბარათი 1.

საქართველოს რუსეთთან შეერთების შემდეგ რუსეთის მთავრობის ამოცანა იმაში მდგომარეობდა, რომ „სამოქალაქო და პოლიტიკური თვალსაზრისით მჭიდროდ შეკვერით რუსეთთან“ ექციათ იგი მის განუყრელ ნაწილად. უზენაესი ხელისუფლების მიზანი იყო, საქართველო გადაექციათ ისეთ მხარედ, რომელიც პოლიტიკურად სანდო იქნებოდა, ხოლო ეკონომიკურად – მაქსიმალურად მომგებიანი. ამ პოლიტიკის განხორციელებას რუსეთი ცდილობდა სხვადასხვა გზით, რომელთა შორის უმთავრესს ქვეყნის კოლონიზაცია წარმოადგენდა...

XIX ს. 30-იანი წლებიდან სულ უფრო და უფრო გახშირდა ხმები სამხრეთ კავკასიაში რუსული კოლონიების და, კერძოდ, სამხედრო დასახლებათა შექმნის აუცილებლობის შესახებ. ეს უკანასკნელი უნდა შეექმნათ სამსახურიდან გამომდგარი დაოჯახებული ჯარისკაცებისაგან, რომელთაც მთავრობა უზრუნველყოფდა მიწის საჭირო რაოდენობით და სამუშაო იარაღებით. კოლონისტებს მთავრობა განიხილავდა როგორც საყრდენ ძალას, რომელიც განსაცდელის ჟამს მუდამ მზადყოფნის მდგომარეობაში უნდა ყოფილიყო.

1837 — 1860 წწ. პერიოდში სამხრეთ კავკასიაში სულ 10 სამხედრო კოლონია შეიქმნა (საქართველოში – ნალვერში, მანგლისში, კოჯორში, ახალციხის რაიონში).

ბარათი 2.

საქართველოს კოლონიზაცია არა მარტო სამხედრო დასახლებების შექმნის გზით მიმდინარეობდა. კავკასიაში ასახლებდნენ აგრეთვე სხვადასხვა რელიგიური მიმდინარეობების მიმდევრებს: **დუხობორებს, მოლოკნებს, სუბოტნიკებს** და სხვ., რომელთა რუსეთის შიდა გუბერნიებში დატოვება ხელისუფლებას სასურველად არ მიაჩნდა.

წლის 20 ოქტომბერს იმპერატორმა ნიკოლოზ I-მა გამოსცა ბრძანება, რომლის მიხედვითაც მართლმადიდებლური ეკლესიისგან განმდგარი ყველა რელიგიური მიმდინარეობის (დუხობორები, მოლოკნები, სუბოტნიკები) წარმომადგენლები სამხედრო სამსახურში კავკასიის კორპუსში უნდა გაემწესებინათ, სამხედრო სამსახურისთვის გამოუსადეგარი მამაკაცები და ქალები კი სამხრეთ კავკასიის პროვინციებში გადაესახლებინათ.

ბარათი 3. 1841-1845 წლებში ხუთი ათასამდე დუხობორი ჯავახეთში დაასახლეს. ასე დაარსდა სოფლები: როდიონოვკა, ეფრემოვკა, ორლოვკა, დუბროვკა, ტროიცკი და ბოგდანოვკა. იმავე საუკუნის დასასრულს მათი რიცხვი უკვე რვა ათასს უდრიდა. 1833 წელს „საკუთარ ღმერთთან“ შესახვედრად რუსეთიდან საქართველოში მოლოკნები ჩამოვიდნენ. მათი ერთი ნაწილი აღმოსავლეთ საქართველოში დასახლდა და სოფლები კრასნოგორსკი და ულიანოვკა დააარსა, მეორე ნაწილი კი თბილისში დარჩა. 1856 წლისთვის თბილისისა და ქუთაისის გუბერნიებში უკვე 60000-მდე რუსი, უკრაინელი და ბელორუსი ცხოვრობდა.

სურ. 1 დუხობორების სამლოცველო

სურ. 2 დუხობორების სახლი

სურ. 3 გერმანელების სახლი სოფ. ასურეთში

ბარათი 4. საქართველოში გერმანელთა ჩამოსახლება XIX საუკუნის I ნახევრიდან დაიწყო. მანამდე ევროპის სხვადასხვა ქვეყნიდან რუსეთის იმპერიაში დასახლება დაიწყო გერმანელებმა, პოლანდიელებმა, შვეიცარიელებმა და ფრანგებმა. ამ გადმოსახლების მიზეზი რუსეთის იმპერატორების მიერ გამოცემული ის მანიფესტები იყო, რომლებიც უცხოელებს რუსეთში საცხოვრებლად იწვევდა. ჩამოსახლებული ევროპელები გარკვეული პრივილეგიებით სარგებლობდნენ. XIX საუკუნიდან გერმანელებმა უკვე საქართველოშიც დაიწყეს დასახლება. ამ ღონისძიებებს, ეკონომიკური თვალსაზრისით, დაუსახლებელი ადგილების ათვისება, პოლიტიკური თვალსაზრისით კი, ადგილობრივ მოსახლეობაში დას-

აყრდენის გაჩენა უნდა მოჰყოლოდა. გერმანელ კოლონისტთა პირველი ჯგუფი 31 ოჯახის შემადგენლობით 1817 წელს ჩამოვიდა. ისინი სართიჭალის მახლობლად დაასახლეს. დასახლებას მარიენფელდი ეწოდა. მომდევნო წელს საქართველოში გერმანელთა 500 ოჯახი ჩამოვიდა. ისინი თბილისის გუბერნიის სხვადასხვა ადგილებში ჩაასახლეს. მთავრობამ თითოეულ კოლონისტ მამაკაცს 35 დესეტინა (დაახლოებით 1 ჰექტარი) მიწა გამოუყო. 1819 წლისთვის საქართველოში უკვე რამდენიმე გერმანული კოლონია იყო — მარიენფელდი, პეტერსდორფი, ალექსანდერდორფი, ელიზაბეტალი და კატერინენფელდი.

ბარათი 5. წყარო დ) მთავარმართებელ ივანე პასკევიჩის წერილი რუსეთის იმპერიის ფინანსთა მინისტრს ეგორ კონკრინს, 1830 წ.

„განა საქართველო არ უნდა განვიხილოთ როგორც კოლონია, რომელიც დაამზადებს რა უხეშ მასალას... ჩვენი ფაბრიკებისთვის, რუსეთიდან ჩამოიტანს მანუფაქტურულ ნაწარმს. საქართველოში მანუფაქტურების დაარსების შემთხვევაში კი დაირღვევა უკანასკნელის კავშირურიერთობა რუსეთთან“.

ბარათი 6. წყარო დ) რუსეთის იმპერიის მოხელის, ფინანსური მრჩეველის, ბარონ პაულ განის მოხსენებიდან, 1837 წ.

„ნაწარმის მრავალფეროვნება და სიმდიდრე სამხრეთ კავკასიაში სულ მცირე შრომისა და უმნიშვნელო კაპიტალის დაბანდებით ჩვენ დიდ მოგებას გვპირდება; ამიტომ უთუოდ საკმარისი იქნება, რომ მთავრობა დაკმაყოფილდეს მარტოოდენ მინათმოქმედების ნაქეზებით ყველა მისი დარგითურთ და მოაშენოს ის ნედლი მასალა, რაც შეესატყვისება აქაურ ნიადაგსა და კლიმატს. რაც შეეხება ფაბრიკებისა და მანუფაქტურების შემოღებას, ეს წავართმევდა დიდ ძალ-ღონეს, რაც ესოდენ აუცილებელია მინათმოქმედებისა და ადგილობრივი მხარისათვის, ყოველგვარი სარგებლობის გარეშე ხელს შეუშლიდა რუსეთის მრეწველობასა და ვაჭრობას, რადგან მარტო მათ შეუძლიათ მოიხმარონ აბრეშუმი, ბამბა, ზეთოვანი მცენარეები, საღებავი ნივთიერებანი და სხვა მდიდარი ნაწარმი“.

რუკა 1

• **მუშაობა რუკებზე – „წლები და ადგილები“. რუკების ანალიზი**

1.

- რა პერიოდში გაჩნდა საქართველოში გერმანული დასახლებები?
- რომლები იყო უმთავრესი რეგიონები (ქუთაისი, შიდა ქართლი, კახეთი და სხვ.)?
- რეგიონების განვითარების პერსპექტივებზე მსჯელობა.

რუკა 1

რუკა 2

- მიღებული ცოდნისა და რუკების გამოყენებით საქართველოში გერმანული დასახლებების ისტორიული კონტექსტის, გერმანელების ჩამოსვლის მიზეზებისა და პერსპექტივების გაანალიზება და წერილობითი დასკვნის მომზადება.

II ეტაპის ამოცანა – კულტურული ანალიზი

ამ მიზნით:

ა) აღწერეთ გერმანული კოლონისტების კულტურა, ტრადიციები და სოციალური სტრუქტურა.

ბ) შეაფასეთ, რა გავლენა მოახდინეს მათ ადგილობრივ კულტურაზე.

რესურსები:

- ქართულ-გერმანული ურთიერთობები 1918–1921 წლებში
- პირველი გერმანელები საქართველოში
- გერმანული კოლონისტები საქართველოში
- გერმანული კოლონიები კავკასიაში
- ასურეთი
- ასურეთი – გერმანული სოფელი

სამეცნიერო ლიტერატურა: ჰაინრიხი, ვოლფგანგი. გერმანული კოლონისტების ისტორია საქართველოში. თბილისი: მერია, 2005; ივანიშვილი, გიორგი. საქართველოს გერმანული დიასპორის ისტორია. თბილისი: უნივერსიტეტი, 2010; კლიმენტი, თეოდორე. კოლონიზაცია და კულტურული ურთიერთობები. ბათუმი: სამეცნიერო ცენტრი, 2012.

დამატებითი ლიტერატურა:

კომახია მ., გერმანელები საქართველოში. „სოლიდარობა“. თბ., 2007 №5 (14).

მანჯგალაძე გ., გერმანული კოლონისტები ამიერკავკასიაში. „მეცნიერება“, თბ., 1974.

შპრინგჰორნი დ., გერმანელები საქართველოში. თბილისის გოეთეს ინსტიტუტი, 2004.

საქართველოს სტატისტიკის სახელმწიფო დეპარტამენტი, საქართველოს მოსახლეობის 2002 წლის პირველი ეროვნული აღწერის შედეგები.

<http://www.nplg.gov.ge/greenstone3/library/collection/period/document/HASH72aa3612a13de46159ba24.6?p.s=TextQuery>

III ეტაპის ამოცანა – ეკონომიკური გავლენა:

ამ მიზნით: ახსენით, როგორ უწყობდა ხელს გერმანული დასახლებები საქართველოს ეკონომიკურ განვითარებას, განსაკუთრებით სოფლის მეურნეობასა და ინდუსტრიაში; კვლევის საფუძველზე აღწერეთ სავაჭრო ურთიერთობების ჩამოყალიბება ადგილობრივებსა და გერმანელებს შორის.

თბილისში_დაკარგული_გერმანული_სოფლები

<https://blueshield.ge/?p=6433&lang=ka>

სოფელი ასურეთი [https://tetriskaro.gov.ge/ghirsshesanishnaobebi/423-sofeli-](https://tetriskaro.gov.ge/ghirsshesanishnaobebi/423-sofeli-asureti.html)

[asureti.html](https://tetriskaro.gov.ge/ghirsshesanishnaobebi/423-sofeli-asureti.html)ი საქართველოში მცხოვრები გერმანელების სამეურნეო ყოფა და ტრადიციები

IV ეტაპის ამოცანა – მიმღებლობა და ტოლერანტობა

ამ მიზნით:

ა) გააანალიზეთ, როგორ ამაღლდა კულტურული ტოლერანტობა გერმანულ და ადგილობრივ მოსახლეობას შორის;

ბ) ახსენით, რა გავლენა მოახდინა გერმანულმა კულტურამ ადგილობრივ საზოგადოებაზე.

რესურსები:

თბილისის გერმანული დასახლებები

V ეტაპის ამოცანა – დღევანდელი მდგომარეობა

ამ მიზნით: შეისწავლეთ გერმანული კულტურის კვალი თანამედროვე საქართველოში; რა ტიპის საქმიანობას ეწევა დღევანდელი გერმანული დიასპორა საქართველოში.

რესურსები:

გერმანული არქიტექტურა საქართველოში

საქართველოში_მოღვაწე_გერმანული_არქიტექტორები_და_მათი_პროექტები

საქართველოში მცხოვრები გერმანელების სამეურნეო ყოფა და ტრადიციები

VI ეტაპი: შემაჯამებელი დავალების წარმოდგენა – „გერმანული დასახლებები საქართველოში“

დავალების პირობა: წარმოიდგინეთ, რომ ჟურნალისტი ხართ. თქვენ უკვე გაეცანით XIX საუკუნის დასაწყისში საქართველოში გერმანული დასახლებების წარმოშობის ისტორიას, კულტურას და მათ სოციალურ-ეკონომიკურ გავლენას ადგილობრივ მოსახლეობაზე. კვლევის ძირითადი ეტაპების დასკვნის საფუძველზე მოამზადეთ რეპორტაჟი, რომელიც შეიცავს ცხრილებს, დიაგრამებს და წყაროების ჩამონათვალს. დასკვნაში წარმოადგინეთ კვლევის მთავარი საკითხები და მიღებული, შემაჯამებელი, ძირითადი დასკვნები. დასკვნა შეგიძლიათ წარმოადგინოთ წერილობითი ან PPT-ფორმით, ვიდეოს ან დოკუმენტური ფილმის სახით, ან AI-ტექნოლოგიით (AI ტექნოლოგიის შემთხვევაში გამოიყენეთ ფოტოინსტრუქცია). <https://drive.google.com/file/d/1fLIN94A73NUYrZ9pVJvkbJzcO8M3nWPe/view>

საბოლოო პროდუქტის მოსამზადებლად, პროექტის რესურსებთან ერთად, გამოიყენეთ სხვა წყაროებიც:

- ფილმები და დოკუმენტური სერიאלები: „საქართველოს გერმანელები“ (2020) – დოკუმენტური ფილმი, რომელიც ასახავს გერმანული დასახლებების ისტორიას <https://www.youtube.com/watch?v=DcvlbhAw45c>

VII ეტაპი – პროექტის ვადები:

ეტაპები	ვადა
პროექტის თემის არჩევა	2 დღე
კვლევის დაწყება	5 დღე

სასწავლო მასალების შეგროვება	7 დღე
დასკვნების მომზადება	5 დღე
დასკვნითი დავალების მომზადება	4 დღე
პრეზენტაციის მომზადება	4 დღე
პრეზენტაციის წარდგენა	2 დღე
პროექტის შეფასება	1 დღე

საერთო ვადა: 1 თვე

VIII ეტაპი – პროექტის შეფასება

კრიტერიუმები:

- კვლევის სიღრმე (რამდენად ფართო და დეტალური იყო კვლევა);
- კრეატიულობა (მათ შორის ინოვაციური მიდგომების გამოყენებაც);
- ანალიზი;
- პრეზენტაციის სანდოობა (ვიზუალური და წერილობითი მასალის ხარისხი).

შესრულებული დავალების ნიმუშები:

ა) PPT – პრეზენტაციის ნიმუშები

ბ) ნაწყვეტი ვიდეორეპორტაჟიდან „გერმანული დასახლებები საქართველოში“

<https://drive.google.com/file/d/1ZtF5C5ImQ2pWsWa1L363wChBFPvl0p3L/view>

მეფასების რუბრიკა

მოსწავლის სახელი	კვლევის სიღრმე	კრეატიულობა	გააზრებული შედეგები და ანალიზები	პრეზენტაციის სანდოობა	საერთო ქულ
_____	10 ქულა: კვლევა არის ძალიან ფართო და დეტალური, მოიცავს ყველა ასპექტს და მრავალ წყაროს.	10 ქულა: პროექტში გამოყენებულია ინოვაციური და კრეატიული მიდგომები.	10 ქულა: პროექტი მოიცავს კარგად გააზრებულ და დეტალურ ანალიზს.	10 ქულა: ვიზუალური და წერილობითი მასალა არის მაღალი ხარისხის, სტრუქტურირებული და საინტერესოდ წარმოდგენილი.	
	7-9 ქულა: კვლევა არის ფართო და დეტალური, მოიცავს ასპექტების უმეტესობას და რამდენიმე წყაროს.	7-9 ქულა: პროექტში გამოყენებულია კრეატიული მიდგომები, მაგრამ არა განსაკუთრებულად ინოვაციური.	7-9 ქულა: პროექტი მოიცავს სერიოზულ ანალიზს, მაგრამ ნაკლებად დეტალურია.	7-9 ქულა: ვიზუალური და წერილობითი მასალა საინტერესოა, მაგრამ ნაკლებად სტრუქტურირებული.	
	4-6 ქულა: კვლევა არის სერიოზული, მაგრამ არც ისე ფართო და დეტალური, მოიცავს რამდენიმე მნიშვნელოვან ასპექტს.	4-6 ქულა: პროექტი ზოგადად კრეატიულია, მაგრამ არ უყენებს თანამედროვე მიდგომებს.	4-6 ქულა: პროექტი მოიცავს ზოგად ანალიზს, არა საკმარისად სიღრმისეულს.	4-6 ქულა: ვიზუალური და წერილობითი მასალა საშუალო ხარისხისაა.	

დასასრული – პროექტის შეჯამება/რეფლექსია

ისტორიის სწავლებისას პროექტების გამოყენება ხელს უწყობს მოსწავლეების თვითრეალიზაციას, მოტივაციის ამაღლებას, ავითარებს კრიტიკული აზროვნებისა და დაკვირვების უნარებს, ამდიდრებს საგნობრივ ლექსიკას, აფართოებს მოსწავლის თვალსაწიერს და ამაღლებს თვითმეფასებას. პროექტებიდან მიღებული ცოდნა და გამოცდილება მოსწავლისთვის მომავალი პრაქტიკული საქმიანობის რეალური საფუძველია, ამიტომ სასურველია, აქტიურად გამოვიყენოთ ისინი სასწავლო პრაქტიკაში და ჩვენი კურიკულუმების აქტიურ კომპონენტად ვაქციოთ.